СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 62. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 29-го березня 1945. No. 62. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, March 29, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

УЛОЖИЛИ КОДЕКС ДЛЯ СПІВПРАЦІ РОБІТНИКІВ ІЗ ПІДПРИЄМЦЯМИ

Кілька місяців працювали представники зорганізованого робітництва і зорганізованих підприємців над уложенням точок умови для співпраці у повоєнному часі. Остаточно склали спільний кодекс, на лад державних законів. Його підписав Ерик Джансон, предсідник Торговельної Палати Злучених Держав; Вилйем Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці; Филип Морей, предсідник Конгресу Промислових Організацій і Айра Мошер, предсідник Краєвого Союзу Виробників.

Кодекс признає права зорганізованого робітництва і господарів при наладжуванню відносин у продукції; признає обовязок господарів вести переговори з робітниками через робітничі юнії і признає відповідальність робітників супроти підприємців через своїх провідників. Все те має бути доконане без примусу збоку уряду.

Кодекс уложено на те, щоб недопустити до замішання у повоєнному часі в ділянці праці й підприємств, а тим самим виключити велитенські шкоди, які моглиб повстати із такого замішання.

ФАЛЩИВІ МИРОВІ ПОГОЛОСКИ В ЦІЛОМУ КРАЮ.

Внаслідок вістей з Европи про зломання німецької боєвої сили на Західньому Фронті та внаслідок оповістки президента Рузвелта, щоб члени кабінету міністрів остали на своїх становищах вчасі конференції в Сан Франсиско, радіовий промовець Джіл Мартін в Лос Анджелес пустив вістку у вівторок 27. березня про здачу Німеччини. Вістку піхопили інші радіо-проголошувачі і в кількох минутах цілий край вижидав точніших вісток про мир — але надармо. Повстало замішання в нарадах леґіслятив, в судових розправах, а нюйорський директор поліції видав розпорядок, щоб полисмени були готові втримати лад, коли почнуться манифестації з нагоди несподіваного миру. Поголоски повтаряли від полудня аж до якої 5. години ввечер, доки не показалося, що це помилка.

$200 МІСЯЧНО ДЛЯ ПОМИВАЧІВ.

Воєнна Рада праці спротивилася тому, щоб нюйорські готелі платили помивачам начиння $200 місячно, а до того ще мешкання й харч. На це відповідали власники готелів, що вони мусять платити таку ціну, бо інакше не можуть дістати робітника.

ВІЙНА НА ПАЦИФІКУ ЙДЕ ЛІПШЕ НІЖ ПЕРЕДБАЧУВАЛИ.

Адмірал Ернест Кінг у своїм річнім звіті про війну на Тихому океані виказав, що останнього року американські боєві сили віднесли великі успіхи у боях проти Японії. Американські війська посунулися 3,000 миль в напрямі ворога. Одначе адмірал твердить, що ще далеко до закінчення війни на цьому фронті.

Незалежно від звіту адмірала Кінґа команда воєнної фльоти оприлюднила, що спиняє будову 72 воєнних кораблів, а будуватиме лише 12 нових. Перед трьома тижнями проголошено програму будови нових кораблів у числі 84. Команда фльоти пояснює зміну в програмі будови конечністю економічних відносин, тобто недостачею робітника й матеріялу.

Одначе за вістями, переловленими з японських радіо-проголошень, пресова агенція Юнайтед Прес твердить, що японський уряд зорганізував „Комітет для 20-літньої Війни" проти Америки, і Великої Британії в тому переконанню, що оба ці краї вкінці змучаться проливом крови і будуть схильні заключити мир.

НАДІЮТЬСЯ ПОКІНЧЕННЯ МАЙНЕРСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ.

Секретарка праці Франсес Перкинс взяла у вівторок 27. березня участь у нарадах представників майнерської юнії і власників копалень вугілля для осягнення скорого порозуміння між обома ґрупами. З Вашинґтону оприлюднено вістку, що переговори поступають успішно і можна надіятися їх кінця ще цього тижня. Над пропозиціями спільної конференції має бути переведене голосування в юнії.

НЕЛІТНІ ХЛОПЦІ ЗНИЩИЛИ ШКІЛЬНИЙ БУДИНОК.

Три недолітки у віці 9 літ залізли якимсь способом до школи в секції Іст Ню Йорку у місті Брукліні, дірвалися до сокир, призначених до вжитку на випадок огню і порубали ними лавки, столи та вікна в 21 клясах на 5 поверхах публичної школи ч. 173. Знищення було таке, що не можна було відбувати науки в школі наступного дня. Запитані, нащо це зробили, хлопці відповіли, що „для забави".

Вступ у війну приспішує признання Арґентині місця в Між-Американській Юнії

З нагоди виповідження Арґентиною війни проти держав Осі в департаменті стейту у Вашинґтоні висловив асистент секретаря Нілсон Ракефелер погляд, що це приспішить принятя Арґентини до Пан-Американської Юнії і дасть їй нагоду взяти участь в наладнанню світових справ.

ГУВЕР ЗА РОЗБРОЄННЯ ВОРОГІВ, А ЗА СТВОРЕННЯ ПОЛІЦІЇ

У 4. статті про проблеми миру бувший президент Герберт Гувер домагається цілковитого розброєння теперішніх ворогів Америки. Він пригадує, що в мировій конференції у Версаю зроблено помилку в тому, що полишено Німеччині 100-тисячну армію, а з цього виросла опісля велика воєнна німецька сила. Щоб не повторити помилки на будуче, треба створити відповідну поліційну силу для втримання ладу в Японії і в Німеччині, а не допустити до існування боєвої армії в тих краях.

ВЕЛЕС ПРОПОНУЄ СТВОРЕННЯ ОПІКУНЧОЇ РАДИ

Бувший підсекретар стейту Сомнер Велес у черговій синдикованій статті вийшов з пропозицією створення міжнародньої опікунчої ради для цих народів, що тепер вважаються кольоніяльними і ще не дозріли до самоврядування. Він має на думці в першу чергу азійські народи, а деякі він вичисляє по імени, як арабів, гіндусів, маляйців. Коли ці народи викажуть свою зрілість, тоді, на думку Велеса, треба признати їм право самоврядування.

СЛІДНО НЕДОСТАЧУ КООПЕРАЦІЇ ТРЬОХ ПОТУГ

Про це пише вашинґтонський кореспондент ґазети Ню Йорк Геральд Трибюн Марк Соливан. Він виказує на прикладах Польщі та Румунії, як маршал Сталін поступає самовільно, а це може довести до політичного й диплома-тичного непорозуміння негайно після знищення Німеччини.

Вже тепер, за словами Соливана, ці самостійні потягнення Совєтів є перешкодою до повної гармонії на конференції у Сан Франсиско.

Британський кабінет готовий на сензаційні події на фронті

Міністри кабінету премієра Чорчила тепер усі в Лондоні, ждучи на сензаційні події з фронту, себто на остаточне заломання німецьких збройних сил.

Чорчил заявив в парлямент, що навіть хоч би німецький уряд змінив свою політику й попросив мира, то мир не буде оповіщений, поки не будуть викінчені всі переговори між Аліянтами в цій справі. По Европі кружляють чутки про мирові предложення, але ні одна з тих не заслугує віри, казав Чорчил.

НАЦІСТИ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ЗДАЧІ?

Багато з чуток кружляє по Европі з приводу нарад начальників військ та націстичної партії, скликаних Гітлером до його криївки-палати в Берхтесґадені.

Люди, що прибули з Німеччини до Швайцарії, кажуть, що останніми тижнями можна в Німеччині бачити небувале явище: на націстичні суди ставлять за виступи проти націстичного уряду людей, що певно є вірними нацистами. Догадуються, що нацисти приготовляють у цей спосіб людей для проводу підпольної акції по закінченню війни; аби вони могли вести акцію явно під аліянтською окупацією, їм дається в цей спосіб леґітимацію анти-нацистів.

НІМЦІ КЛИЧУТЬ НІМЦІВ ДО ЗДАЧІ

„Вільний Німецький Комітет" у Парижі видав заклик до німецьких офіцирів і вояків закинути війну, котрої вони вже ніяк виграти не можуть, та повернути свою зброю проти Гітлера. Заклик проголошено німцям через радіо. Заклик підписав Альберт фон Гінденбурґ, братанич покійного генерала й президента Гінденбурґа, інтернований в таборі в Альзації.

Комітет має лісту 4,100 проти-нацистів у Франції й Бельґії, готових співпрацювати з Аліянтами при окупації Німеччини.

ВИРОБИЛИ ПЛЯН ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВОЮ ІТАЛІЇ

Аліянтська комісія й італійський уряд виробили спільну програму для піддержки економічного розвою Італії з ціллю уможливити Італії остаточно виробляти всі річи, конечно потрібні для власного вжитку.

БРИТІЙСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ПАРТІЯ ПРАЦІ ПРО ПЛЯНИ ПРО НІМЕЧЧИНУ

Британська Незалежна Партія Праці, що має в британськім парляменті трьох послів, виступила з власним пляном повоєнного трактування Німеччини. Говориться в проєкті, що провідники Британії хочуть рятувати багату клясу Німеччини, а поступити строго з німецькими робітниками. Проєкт критикує теж Британську Партію Праці, що має своїх представників у британськім уряді.

АЛІЯНТСЬКІ ВІЙСЬКА НАСТУПАЮТЬ В ІТАЛІЇ.—Здовж доріг, розбитих кулями, всіяних німецькими трупами, вояки Пятої Армії посуваються вперед до важного комунікаційного вузла. За вояками на задньому тлі румовища розбитого міста Мадна ді Брази. Піхотинцям товаришать пәвзи.

БРИТІЙЦІ ПРІРВАЛИСЯ НА ПІВНІЧНО-НІМЕЦЬКУ РІВНИНУ

Панцирні й піхотинські відділи Британської Другої Армії, розбивши німецькі оборонні лінії в окрузі Брунена, вирвалися в вівторок на Вестфальську рівнину. Цей доспіх аліянтських військ на півночі має велике значіння для дальших подій на всему західному фронті, бо він прискорює розклад ворожих сил, що мали завдання здержати хвилю аліянтського наступу.

Американська Перша Армія тимчасом посунулася за добу наперед на 25 миль та підійшла до міст Франкфурта, Вісбадена й Ґісена. Взагалі західний фронт посунувся вперед так сильно, що аліянтські війська находяться в одному пункті на віддалі 135 миль від границі Чехословаччини.

Рухи Третьої Армії покито вкриті тайною. Вона йде на Нірнберґ та Вірцбурґ. Сема Армія врізалася на правий беріг Рену причалом, 19 миль глибоким.

Велику вагу цих військових посунень потверджує й ворог; німецьке радіо зовсім відкрито остерігає німців, що армія ґенерала Петона грозить розколенням цілого фронту. Маршал Кеселрінґ пробував без успіху здержати наступ Девятої Американської Армії, роблячи проти неї в Нідерляндах кілька невдачних контратаків.

„НІМЕЦЬКА АРМІЯ НА ЗАХОДІ ЗЛОМАНА" — КАЖЕ АЙЗЕНГОВЕР.

Ґенерал Айзенговер, начальний командант аліянтських військ, заявив воєнним кореспондентам у головній кватирі, що німецька армія на західнім фронті вже зломана. За останніх кілька днів ця армія зазнала поразки, з котрої вона вже не зможе піднятися. Це не значить, одначе, остерігає ґенерал, що війна вже скінчилася. Тепер німці ще певно будуть вести неправильну оборонну війну в нутрі Німеччини. Як ця війна буде виглядати, ніхто заперед сказати не може.

Ґенерал Айзенговер щераз запевнив, що він не дасть німцям можливости здатися на певних умовинах. Здача мусить бути безумовна.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПІДСТУПАЄ ПІД ВІДЕНЬ.

Совєтські війська, що йдуть рівниною північно-західною Мадярщини, підійшли вже на віддаль 60 миль від Відня. Над рікою Рабою, коло міста Моричіда, вони находяться 20 миль від границь Австрії.

На півночі совєтські війська вже почали боротьбу з німцями на вулицях Ґдині.

За донесеннями німецьких радіових коментаторів, російські війська сунуть почерез ріку Одру безупинною струєю. Російський причал за Одрою з кожним ментом зростає.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ТВОРИТЬ АРМІЮ.

Чехословацький президент Бенеш покінчив у Москві переговори з совєтським урядом про створення й узброєння чеськословацької армії, що має воювати на східнім фронті попри Червону Армію. Творення кількох дивізій уже покінчено, а інших намічено. У своїй заяві ґазетам про цю справу, Бенеш говорить про спільну боротьбу чехів і словаків.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ АТАКУЮТЬ ОСТРОВИ РІЮКЮ.

Літаки з Пацифічної Фльоти та воєнні кораблі били далі по японських островах Ріюкю, що лежить між головними островами властивої Японії та китайським островом Формозою. Замітно, що в атаці на фабрики літаків в Омурі й на летнища на Кіюшу не втрачено ні одного бомбовика.

ДАЛІ ВИСАДЖУЮТЬ ВІЙСЬКА ПРОТИ ЯПОНІЇ.

Американці висадили дивізію війська на Филипинський острів Себу, що лежить на полудневий захід від острова Лейте. Висаджено війська коло Талісая й вони скорими маршами посунулися до Себу Сіті. Напад був видно великою несподіванкою для японського ґарнізону на острові.

АДМІРАЛ КІНҐ ПРО ПОСТУП ВІЙНИ ПРОТИ ЯПОНІЇ

У своїм річнім рапорті заявив адмірал фльоти Ернест Кінґ, що за останній рік офензивної війни проти Японії американські збройні сили підсунулися до Токіо ближче на 3,000 миль. Він казав, що офензива проти Японії поступає краще, ніж американці сподівалися. Завдяки перескакуванню з острова на острів американська фльота нарешті найшлася в позиції, з котрої можна почати атаку на властиву Японію. У своїм звіті адмірал Кінґ перечислив 72 морські бої фльоти за останній рік.

АРҐЕНТИНА ВИПОВІДАЄ ВІЙНУ ЯПОНІЇ І НІМЕЧЧИНІ.

Як уже минуло понад три роки від нападу Японії на Перл Гарбор, арґентинський уряд ужив цього випадку за притоку до виповідження війни Японії. Одночасно виповів теж війну Німеччині, як союзникови Японії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Загряниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Ще одна цегла

Президент Рузвелт післав конґресови послання, в котрім домагається від нього потвердження харчової й рільничої організації Обєднаних Держав, а тим самим потвердження активної американської участи в цій інтернаціональній організації. З того приводу ця справа представляє безсумнівний інтерес для всякої людини, що цікавиться громадянськими справами краю й світа.

За заподаннями президента, плян харчової й рільничої організації Обєднаних Держав виробила тимчасова комісія, зложена на харчовій і рільничій конференції в Гот Спринґз у Верджінії. Організація має бути постійна. Ціллю організації обєднати все знання в справах харчів і рільництва та обєднати державні зусилля, що мають на цілі піднести рівень відживлювання населення та встановлення кращого добробуту в рільництві по всіх краях світу. Організація має мати тільки такі права, які приступаючі до організації держави їй виразно нададуть. В організації має панувати повна рівність держав, себто кожний член-держава, без огляду на її силу, величину, тощо мати тільки один голос.

Що того роду організація могла би зробити велике добро для боротьби проти нужди, відразу ясно. Президент виразно звертає увагу на те, що при такій організації надмірно великі припаси харчів, зібрані в одній околиці, можна би зужити з користю в іншій околиці, де в даний мент припаси харчів чомусь не дописують. Це помогло би поважно до боротьби проти нужди. Така організація вже такою акцією причинялаби до зрівнання життєвої стопи та до піднесення. Колиб до того ще додати, що через таку організацію досвіди в справі добування харчів і рільництва, добуті в однім краю, можна би розширити на інші краї, то служба організації коло піднесення рівня життя стає ще яснішою.

Що це все разом є кроком на дорозі до розвою міжнародньої співпраці в світі, нема що й казати. І хто знає, чи власне з такої праці не найкраще буде починати міждержавну будову світа, а не з інших ділянок, на яких зовсім природно наперед висувається суперництво між народами й державами. Правда, і на полі рільництва це суперництво може проявитися, бо, коли хліба в якомусь краю для всіх обмаль, то людям, які хліб мають, корисно не пускати чужого хліба з інших країв, але опозицію таких людей переломати багато лекше, ніж опозицію в ділянці торговлі промисловими виробами.

З тої причини можна й американцям і людям інших країв побажати, аби Злучені Держави до такої інтернаціональної організації приступили.

Німецька проблема

Уже незадовго мине рік з часу, як відома британська ліберальна газета „Манчестер Гардієн", пишучи про німецьку проблему, звертала мимоходом увагу на самодурство, якому піддається багато людей, коли вони, думаючи про майбутнє, уявляють собі, що як закінчиться теперішня світова війна, то світ вернеться назад до того, що існувало в передодні цеї війни. Такі люди дурять себе й других, що по перемозі над ворогом Алїянти назад привернуть ті сили, що існували перед світовою війною, встановлять таке саме відношення між тими силами, яке тоді існувало, та дадуть кожній з тих сил такі самі нагоди, які вони тоді мали.

„Манчестер Гардієн" маючи до діла з людьми, що думають реально, не потребував робити більше, як тільки говорити про таких самодурів побіжно. Для нього й для його читачів вистарчало просто звернути увагу на те, що є думки про автоматичний поворот до передвоєнного світу зо закінченням війни, аби читачі побачили, як на долоні, які абсурдні такі погляди. Для таких людей треба тільки кинути оком раз довкола себе, аби побачити, що навіть Британія не буде вже по цій війні тою самою державою, якою вона була в 1939. році. І не вернеться до старого стану Франція, ні Італія, ні Польща, ні Мадярщина, ні Румунія.

У кожній з тих країв є певно нині багато людей, які піддаються власне тому вічному себедурству, що по війні все буде, як бувало. У цих людей панує над думкою бажання повороту до давньої слави й потуги, і це бажання забиває здоровий погляд на світ. Коли такі люди є в Америці, то це певно не люди, в котрих бажання є батьком думки, а просто люди, які не знають як слід справ поза океаном, бо ці справи їм видаються далекими. Тому й дивуватися не можна пані Ан О'Гер МекКормик, коли вона вважає за потрібне присвятити цілу статтю малюванню нової Европи, що настане по цій світовій війні. Ця відома журналістка, що знає добре реальний світ таким, яким він є, звертає американцям увагу на те, що по війні центральна Европа це буде одна політична й економічна порожнеча: з неї не стане наймогутнішої держави, довкола котрої від століть оберталася всяка думка при розгляді майбутнього Европи. Тепер на Европу буде можна дивитися, не звертаючи великої уваги на Німеччину як на важний чинник. Пропав уже страх перед Німеччиною, каже вона, а до цього можна додати: пропали й деякі надії, що лучилися з нею по далеких кутах Европи. Приходить час на реорганізацію Европи на зовсім інші підстави.

Питається МекКормик, чи бачать великі потуги, що в їх інтересі є відбудувати европейську рівновагу незалежних, співпрацюючих держав? Та вперед вона каже ще раз спитатися: чи бачать люди вже добре, що старий уклад сил в Европі завалився безповоротно, та що до нього ніяк вернутися не можна?

ЛОЙД ДЖОРДЖ

(Зприводу смерти великого чоловіка).

Зі смертю Лойда Джорджа, ерла Двайфора, зійшов до гробу великий чоловік, що витиснув глибокий слід на життя людей у широкому світі. Лойд Джордж був великим політиком Британії вже при кінці першого десятиліття цього віку, а ставши премієром Британії вчас першої світової війни, став без сумніву найбільшою особою аліянтської політики в ті часи. Таким остався він і по війні, підчас паризької конференції. Версайський договір у значній мірі його твір. Зчасом він зійшов з провідного становища, але на далі остався послом британського парляменту та міг забирати слово в важних справах Британії й світа. Останніми часами, старий і знеможений він замовк. Всеж таки смерть його находить широкий відгомін по всьому світі. Навіть преважні події на світових побоєвищах не можуть забити цікавости щодо цеї людини, що була керманичем Британської Імперії в першу світову війну та що через своє авторство мирового договору має багато спільного з другою світовою війною.

Це керівництво британського воєнного зусилля в першу світову війну відразу насуває всякому порівнання Лойда Джорджа з керманичем Британської Імперії в другу світову війну. В тому порівнанню перше, що кидається ввічі, це факт, що Лойд Джордж зовсім не походить з дідичної правлячої кляси Британії, в котрій родився теперішній провідник Британії, Вінстон Черчил. Лойд Джордж не походив з панівної кляси; його родина це валійські фармері. Його батько бідний учитель народних шкіл, що через слабе здоровля мусів жити на селі. Як батько помер, мати мусіла продати фарму, Лойдови було тоді три роки життя, і він добре тямив сцену ліцітації фарми.

Він добре тямив нужду своєї сімї, через котру хлопцем занявся мамин брат, сільський швець. Лойд Джордж не тільки тямив цю нужду, але й про неї публично говорив, і ніхто ним за це не гордив, і валійці не закидували йому, що він малює чорно їх рідний край. Здається, що якраз за те, що він вийшов з нужди, люди його вище цінили, бо розуміли, що людина, яка добилася на верх життя з низів, мусіла проявити більше сили характеру, ніж потребує проявляти людина, якій доля пощастила родитися в багатій або впливовій родині.

І дядько й мати скоро пізнали, що Лойд Джордж має незвичайні таланти, а дядько віддав всі гроші, складені на свою старість, на його освіту, аби сестрінця навчити на адвоката. Як молодий адвокат він відзначився обороною бідних людей околиці, головно злодіїв, що стріляли дичину на тих маєтках. Це дало нагоду попадати в суперечки зо шляхтою, і це знову дало йому охоту до політичної діяльности. Він став вести агітацію за поширення демократії, за свободну церкву, за ширшу самоуправу Валії. Коли йому було 27 літ, його поставлено кандидатом до парляменту в окрузі Кернарворну й вибраний з нього проти консервативного кандидата, він остався її представником до смерти, себто через 55 літ.

Були це часи бурської війни, і Лойд Джордж став відразу загально відомою фігурою, коли він виступив проти цеї війни. Критики його за те й назвали зрадником. З одного віча в Бермингемі його врятувала поліція перед самосудом розбурхеної юрби тільки в той спосіб, що вивела його з віча в перебранню поліціяна. Коли в 1906. році прийшов до влади ліберальний уряд, Лойд Джордж уперше дістав теку міністра як предсідник торговельної ради. Він потрафив полагодити важний залізничний страйк і це добуло йому великий престіж. У кабінеті Асквита він став, у 1908. році, міністром скарбу. Коли в 1908. році уряд станув перед дефіцитом у сумі 75 міліонів долярів, Лойд Джордж зажадав ухвалення революційного податкового закона, що вперше наложив важкі податки на багату клясу. Лойд Джердж назвав цей податок податком на війну, бо мовляв гроші мають іти на війну проти біди й нужди. Багата кляса підняла крик, але Лойд Джордж оборонив свої проекти кличем, що бідноті Британії належить охорона від нужди. Більшість палати послів ухвалила проєкт, але палата лордів відмовила йому ухвали, проти британської конституції. Тоді Асквит і Лойд Джордж пішли на зломання палати лордів. Вони виграли, заставивши лордів до уступства загрозою, що уряд іменує 500 нових лордів для піддержки проєкту.

Коли перша світова війна починалася, Лойд Джордж був скарбником Британії. Коли війна виказала загрозливу для Британії недостачу воєнних матеріялів, Лойд Джордж повів на спілку з лордом Норткліфом, власником багатьох газет, пропаганду, в висліді котрої створено міністерство амуниції, на чолі котрого поставлено Лойда Джорджа. Коли тодішній міністер війни, лорд Киченер, згинув при затопленню воєнного корабля від німецької міни, Лойд Джордж став теж міністром війни, а коли Асквит мусів зректися уряду внаслідок скандалу з приводу слабої організації зафронтових залізниць, Лойд Джордж довів до коаліції консерватистів і лібералів та став премієром Британії. Велика частина вдачної війни проти Німеччини це його заслуга. Для боротьби проти субмарин він перебрав усю морську плавбу під заряд держави.

Зараз по закінченню війни Лойд Джордж зарядив нові вибори до парляменту й пішов до них з кличем „повісити кайзера!" Він виграв вибори з цим кличем, але на мировій конференції він скоро відступив від домагання видачі кайзера; замісць цього дивився за те, аби Британська Імперія дістала більше посілостей, аби німецька фльота воєнна була знищена, а торговельна передана Англії.

По війні він пробував ще здушити силою повстання Ірляндії, але як переконався, що здушити силою не вспіє, пішов з Ірляндією на переговори. Поки ці переговори довели до якогось рішення, коаліція, що вивела Джорджа наверх, розвалилася й Лойд Джордж зрезиґнував з преміерства в 1922. році.

У 1923. році він відвідав Канаду й Злучені Держави та при тій нагоді роздобув такі почесні нагороди за відчити й статті, що це запевнило йому спокійну старість. У парляменті його вплив ослаб з упадком ліберальної партії, і з того часу на нього звертали публичну увагу вже тільки як на автора, а не як на політика. Він писав свої спомини, котрі вийшли в 6 томах. Його спомини про мирову конференцію кинули багато світла на події років 1919. й 1920., хоча вони стрінулися теж з гострою критикою наставлення автора, що приписує собі розмірно завелику ролю в зоді мальованих ним подій. Один критик з того приводу сказав різко: „Що Лойд Джордж виграв війну, це ми знали, але аж з його споминів ми довідуємося, що він виграв її сам один".

Хоча все своє життя він воював проти палати лордів, перед смертю йому надано лордівський титул „ерла". Він міг тепер засідати в палаті лордів, за знищення впливу котрої в політиці він виступав усе своє політичне життя. Він титул приняв, але в палаті лордів ніколи не засів. Остався до кінця життя „великим простим чоловіком".

Багато пишеться тепер статтей, що мають на цілі зясувати всесторонно вартість цеї людини. Пишеться їх немало й в Америці, де він був відомий так само добре, гейби він був американцем. І цікавить американців у його політичній кар'єрі передусім питання, чому завдячує Лойд Джордж свій життєвий доспіх, себто те, що вийшовши з бідної валійської фарми, видерся на вершки політичного життя Британської Імперії. Цікавить усіх, як це сталося, що ця людина, яка навіть не була англьо-саксонцем з походження, стала провідником британців.

Найкраще цю загадку розвязує таки та жінка, що була його секретаркою від 1911. року по 1943. рік, коли вона стала його дружиною. Вона певно знала його характер ліпше, ніж хто інший у світі. Вона сказала, що Лойд Джордж у політиці держався властиво одної основної засади, а саме дивитися невстрашно на дійсність і відноситися до фактів так, як їх бачиться, а до людей з широкою й веселою терпимістю. У цьому він сходився певно з британцями англьосаського походження, так що під тим зглядом його можна назвати типічним британцем. Як валієць він міг мати певні черти характеру, гарячий темперамент, змінливість настроїв, може навіть суперечність стремлінь, але в основі його характеру все таки лягла та признака, що була й є основною чертою британського народу, що зробила їх великим народом, що не тільки дала їм у руки велику силу, але й дала їм велику здібність цю силу в владу боронити.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Альф Тайхс

Мандрівні Люди

Над травами лежала легенька мряка, саме зійшло сонце над долиною. Царила тишина, вершки очерету не ворушилися.

Ротмістр закинув вудку на плече та завернув на діл, у торбі тріпалися риби. Перед ним простягалося жовто-сіре поле. Ротмайстрові перебігали різні думки через голову. Що жнива будуть гарні, що може треба буде купити нову молотільню. Там удолі знімається дим із двірської кухні, служба сидить при сніданку. Що найкращий кінь від учора кульгає, треба буде прикликати ветеринаря.

Нараз ротмістр підвів голову та став наслухувати. Із церковної вежі почався голос дзвона. Та чути було ще щось. Якісь крики, плач доходив від задньої хвіртки хутора. Ротмістр дійшов до стодоли. „Пан ротмістр!" почувся голос і гурток розступився. Тепер ротмістр побачив, що два парубки держали якусь дівчину за рамена, що закрила собі лице долонями. Сльози стікали їй по пальцях на груди.

— Що тут дієтся? Що це за дівчина? — спитав ротмістр.

Управитель вистурив наперед.

— Вона хотіла красти! Та ми зловили її!

Парубки й дівки притакнули.

— Щож таке хотіла вона вкрасти?

— Овес! Цілий мішок.

Ротмістр приглядався дівчині. Була в синій спідничці, сріблом тканому горсеті, з вух звисали тяжкі золоті ковтки. Була боса.

— Візьми руки з лиця!

Дівчина впала навколішки побіч мішка, ревний плач стрясав її тілом.

— Візьми руки з лиця! — крикнув іще раз ротмістр, та дівчина ще більше розплакалася.

— Може піти по поліцая? — спитав економ.

Ротмістр заперечив головою:

— Будьжеж тихо, ми тебе не зїмо... — упокоював ротмістр дівчину та поклав їй руку на плече. — Навіщо тобі було вівса? Може ти думала, що то збіже на мливо?

Дівчина плакала й далі та нічого не говорила.

— Кажиж, навіщо тобі було вівса?

Дівчина відхилила трохи долоні, так що очі визирали із шпар.

— Для Сулейки.. і для Самсона та Далілі...

Ротмістр не міг здержатися від сміху. — Самсон і Далиля? То ти маєш якісь клопоти із Старим Завітом? — Він допитливо глядів на парубків.

— Це коні... циркові коні, — сказав хтось із прислуги та глянув погірдливо на дівчину. — Вони розтаборилися на Стрілецькій площі.

— Ах так! То ти циркова принцеса?... Та красти не вільно! Також для коней не вільно! — Ротмістр старався говорити грізним голосом. — Так, циркова панянко, тепер бери цей крадений овес, я тобі його дарую. І втікай! І щоби я більше тебе ту не бачив.

З цими словами ротмістр обернувся і пустився до двора. Дівчина недовірчиво глянула на парубків і на дівки, які не могли надивуватися, що справа взяла такий оборот. Як побачила, що вона вже вільна, взяла мішок вівса та забралася. Парубки може й помоглиб уже тепер дівчині нести овес, колиб не стидалися.

На другий день двірська служба рада була якнайскорше споратися з вечерою, бо із Стрілецької площі доходили вже звуки циркової катеринки.

Хутір помало потопав у темряві. Ротмістр стояв біля відчиненого вікна та мимоволі вслухувався у звуки далекої музики. Минуле стануло йому перед очима. Від багатьох літ уперше. Як іще хлопцем, вертаючи зі школи, кидався з товаришами сніговими кулями, опісля молоді товариші з ним у стрілецьких ровах. Вони смілялися, хоч довкола тарахкотіли скорострілі. Майже всі не жили вже. Потім ця жінка. Всі признавали, що вона була дуже гарна. І вони говорили, що вона любить його. Любить? Ба, того вже приятелі не могли знати, що він почувався би самотний з цією жінкою.

На другий день ротмістр дістав дивного листа. Було там написано:

„До Високоповажаного Пана Ротмістра! Овес дуже добре смакував Сулейці (це мій коник) і Сулейка дякує. Коли п. ротмістр хоче відвідати наш цирк, то ця безплатна карта уповажнює до почесного вступу. Котрого небудь дня. Також п. управитель має безплатний вступ". А підписано було: Козинка.

Кілька днів минуло; як ротмістр одного вечора вибрався на Стрілецьку площу. Ходив сюди попри два зелені вози, крізь віконниці яких продиралося світло нафтової лямпи. Ротмістр приступив до каси, купив карту вступу. Лавки в цирку були ще майже незаняті. Лиш стоячі місця роїлися від гостей. Гості стали перешіптуватися, як хтось із циркової обслуги повів ротмістра на почесне місце. За хвилиночку роздалися звуки сурм, вистава почалася.

Увійшов товстелезний силач і взявся підносити залізні тягарі. За ним увійшов кльовн, Джемо. Він строїв собі жарти із силача, вкінці оба стали боротися, силач покотився в пісок, кльовн виліз йому на живіт і став місити ногами, а при тому виходили звуки якоїсь відомої мелодії.

Гості стали плескати, кричати. Це було перше число.

Знову отворилася завіса. Тепер увійшла Козинка, папуга сиділа їй на плечах, свинка бігла за нею, а на свинці їхала малпочка. Дівчина була в широкій спідничці, у волоссі вінок із цвіття. Звірятка поглядали на свою паню, наче просили помочі, свиня рохкаючи перескакувала крізь обруч, малпочка била папугу, а папуга ганьбила малпу, різними словами.

(Докінчення буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З ДУМОК

Замісць вінка на могилу...

Місто вінка-квітів на гріб приятельки зложили дванацять долярів на „добру ціль" — читаю у „Свободі". В іншій громаді місто вінка на могилу жовніра зложили приятелі шістьдесять два доляри на добродійні ціли.

Квіти... то вияв нашої любови до тих, що живуть і тих, що дійшли від нас. Томуто не диво, що нераз свіжа могила просто вкрита вінками.

Воно красний звичай...

Та квітки, як й інші приємности в нашім життю, скоро вянуть. Поглянь на них, а потім що з них остало?

А гріш замісць квітів, даний на сироти чи на іншу добру ціль, не пропаде так скоро; він може обітре сльозу, нагодує голодного, стане цеголкою у якійсь із наших народних установ. Таким чином буде наче останнім добрим ділом помершого.

А ми убогий нарід. Тому ось те „замісць квітів" — повинно практикуватись частіше. Особливо тепер, коли скрізь по світі так багато терня, так много терпінь.

* * *

Він вродився в убогій хаті; рабом вродився. На одинацятому році життя остав круглим сиротою, а щоб заробити на ложку страви, став громадським пастухом. Та не вівці йому судилось пасти. Він „малими ногами ходив, плакав та людей шукав, щоб добру навчили".

Пізніше, здавалось доля усміхнулась до нього. Почав учитись малярства, здибав приятелів, що купили йому волю за 2,500 рублів.

Потім став писати проти панства, що безкарно гуляло на Україні, лупило шкуру з меншого брата. Виступав проти коронованих самодержців-царів. І за це пішов на десятьлітне заслання, де на самоті „лічив у неволі дні і ночі"... Вернув на Україну передчасним старцем і передчасно помер та й не на Україні.

Прожив усього сорок сім літ; з того двацять-чотири роки був кріпаком, десять літ салдатом на засланню, три із половиною років був під наглядом поліції, і лише девять і пів року був вільною людиною.

Та проте став духовим провідником великого українського народу, став його пробудителем, його пророком.

Хтож він?

Тому кілька літ була про нього у „Свободі" стаття п. н. „Хто його не знає", в якій автор говорив, що він знаний всюди де живуть діти України. Але чи так? Чи дійсно всі наші люди знають, хто це той страдник за нарід, хто це Тарас Шевченко?

* * *

Вичитав я в одному із наших українських часописів, що в одній із наших громад, старанням української організації відбудеться „День св. Петрика".

Призадумався я над тим оголошенням. Може який новий наш святий? Та, думаю, це правдоподібно мова про св. Патрика — патрона Ірляндії, що то мав вродитися в Шотляндії, переплив канал десь коло 450 року і працював як місіонар серед ірляндців цілих сорок літ — основуючи школи і монастирі та проганяючи з краю всяку їдовиту твар...

Люблю ірляндців: їхня історія подібна до нашої. Люблю їх героїв, шаную їх святих. Та якщо ми не будемо памятати за своє, то молодь піде до церкви св. Патрика, чи св. Кунекунди. А хтож тоді помяне тут наших святих? Чиж нема їх у нас? Чи нема в нас героїв, визначних історичних постатей? А чи айриші будуть уладжувати день св. Володимира Великого?

Ще одно: Св. Патрик закладав школи в Ірляндії яких тому пятнацять соток років. Якжеж мається справа із нашою рідною школою тут в Америці тепер у двацятім століттю?

Наум.

Д-р Маргарет Мід

Як жити в світовому суспільстві?

РОЗМОВИ ПРО ІНШИХ

Ті люди, які говорять зневажливо, з насмішкою про людей інших ґруп, чи оповідають про них принижуючі байки, роблять це здебільшого тому, що чули подібні балачки ціле своє життя. Якщо хочемо жити в згоді з іншими, маємо залишити ці легковажні розмови, а надати їм іншого змісту, іншого напрямку.

При щоденних зустрічах, випадкових розмовах, чи то в клюбі, на забаві, на пікніках, десь на розі вулиці, біля плота — ось де твориться й виявляється наше відношення до членів інших ґруп. Нас наслідують діти, і в доброму і в злому. Для мирного співжиття в світовому суспільстві треба залишити старі упередження, легковажні розмови про цілі ґрупи. Сперечатися про ті справи часом буває корисно, але часто ці суперечки доводять до ще більшої нетерпимости. Бути грубим у відношенню до господаря чи гостя, значить виявляти нечемність, нерозважність. Але можна спокійно і певно висловити свою думку про справу, про яку інші згадали тільки поверховно. Висловлюючись чемно, з пошаною про інші ґрупи людей, викликаємо більше поваги до наших слів, ліпше наставлення до тих ґруп.

Першим важним правилом має бути таке: говорити про людей іншого роду, як про окрему ґрупу, можна тільки тоді, коли це дійсно потрібно, коли доводиться підкреслювати дійсні різниці поміж ґрупами, що їх ділять, різниці, які означають певні ґрупи. Наприклад, коли говориться про релігійні справи, звичаї, цілком зрозумілим є покликання на католицьку ґрупу, протестантську, еврейську, чи ґрупу людей без релігійного визнання. Але цілком не на місці є згадка про релігійні ґрупи коли мова йде про різні заняття, копання ровів, ведення крамниці, про дешеві помешкання, убогі хати. Згадувати про мови, якими говорять різні ґрупи людей, є потрібним, як справа торкається освіти, виховання, преси, радіо, або видання освітних летючок про відживлення, догляд дітей і т. п. В інших випадках зовсім не вимагається згадки про мовні різниці. На сьогодня, коли серед американського громадянства нема ще у вистарчаючій мірі взаємної пошани між різними ґрупами, треба бути уважним та обережним в розмовах про віру, мову, расу чи національність інших, відмінних від нас ґруп.

Другим важним правилом поведінки, коли мова про різні ґрупи людей, є говорити про них завше так, якби хтось з членів тої ґрупи був присутним при цій розмові. Дуже скоро можна переконатися наскільки важним є це правило. Нераз, дотримуючися того правила, людина скоро переконується в тому, що зовсім не треба ставити в окрему ґрупу людей, про яких йде мова; що треба більше за них знати, заки їх судити; що треба за них говорити так, як вони самі того хотіли би.

Говорючи про людей інших ґруп, треба їх завше називати їх правдивим імням. В нашому громадянстві, складеному з членів, які прийшли сюди зі всіх кінців світу, не раз виникає баламута з назвами різних ґруп. Буває, що люди самі називають себе одним імням, але хочуть аби другі їх називали іншим, в той же час дехто називає їх — за їх спиною — третім імням. Певне замішання вносить те, що часом люди одної якоїсь ґрупи називають один одного певним імням, але не хотіли би, щоби хтось з іншої ґрупи називав їх так. Це явище відоме антропольоґам в багатьох частинах світу, що це, що може бути принятим поміж членами якоїсь ґрупи, може здаватися зневагою, якщо походить від чужих. Важно знати, як люди хотіли би, щоб їх звали інші, особливо ті, що раніше ставились до них зі зневагою чи ворожнечею.

Це відноситься майже до кожної національної ґрупи. Американські ніґри хотіліб, щоби слово ніґро всі писали з великою літерою в англійській мові — як і назви інших ґруп. Дотримання цього та правильна вимова їх імня викликає задоволення серед них. В Злучених Державах живуть різні ґрупи, мовою яких є еспанська мова. Перші переселенці в південно-західних стейтах, пізніші іміґранти з Мексико та недавні іміґранти з Порто Ріко, уявляють з себе три найбільші людські раси. Вони мають спільну мову — еспанську. Відповідна назва для них — **народи, що говорять еспанською мовою.** Американці японського роду бажають, щоб їх називали японськими американцями або американцями японського роду. Американців хінського роду треба називати хінські американці.

Від початку другої світової війни деякі національні ґрупи, що прибули з Европи, хочуть, щоб їхнє національне походження ставити на другому місці. Інші навпаки, люблять підкреслювати своє походження. Національні ґрупи різних републік Латинської Америки люблять, щоб їх називати їх дійсним імням, а не називати загальною назвою — південні американці — чи зараховувати до якоїсь країни, віддаленої на пів континенту від них. Австралійці та новозеляндці не люблять, як їх вважають за одну ґрупу, хоч вони віддалені від себе простором, що вимагає чотири дні подорожи.

Правильно називати кожну ґрупу її власним імням, це значить не вражати нікого ані зайвою фаміліярністю, ні ворожнечею, ні зневагою. Разом з тим це значить не виявляти незнання, не змішувати різних ґруп, не називати одну ґрупу імням другої.

Кожну ґрупу треба називати її власним імням; треба говорити про членів якоїсь ґрупи так, якби хтось з них був присутним при цій розмові, — тоді навчимося жити поруч з іншими в світовому суспільстві. Поза офіційними законами проти дискримінації є неофіційні звички і поведінки, тоді можна сказати, що справа наполовину виграна.

Загальна Рада — ФЛІС

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

МІСТО НЮ ЙОРК.

„Ніч під Івана Купала" — старанням Тов. „Дністер", від. 361 У. Н. С.

Були часи, коли в Ню Йорку йшли постійно українські театральні вистави. Ці часи нагадалися, коли на сцені колишнього Народнього Дому, тепер салі св. Юрія при Шестій вулиці, виставлено в днях 17. й 18. березня заходами товариства „Дністер" драму в 5 діях зі співами й музикою Михайла Старицького „Ніч під Івана Купала". Драму підготовив і режисерував Михайло Скоробогач. Він теж грав ролю парубка Василя.

Інші особи: Палажка, вдова — пані Міліна; Наум Стрілець, господар — п. Яновський; Настя, його жінка — пані Михалина Мельник; Галя, їх дочка — Маруся Скоробогач; Катря, їх наймичка — пані Бражникова; Наталка — пані Осадчукова; Мотря — пані Авраменкова; Денис, парубок — І. Петраш; Левко — А. Дубас; Марина — панна Боднар; Остап — В. Павлів. Кілька статистів і статисток, прегарно зібраних. При піяні: пані Марія Гребенецька.

Годі переповідати завязок драми, а її тло це праця й забави молоді в українськім селі. Остання забава — це ніч під Івана Купала, получена з обрядом топлення ідола в ріці й виводження свято-іванських старинних хороводів, получених зо співами. Таксамо повно співів хорових вчасі косовиці. Крім цього поодинокі, сольові співи дівчат та парубків. Усе ве нагадує колишнє українське село.

Головною особою драми є парубок Василь, котрий залюблюється то в одній то в другій дівчині і потім їх покидає. Наостанку залюбився в Галі, покидаючи розлюблену Палажку. Палажка вбиває Галю за це, що добула серце Василя, а Василь з жалю за Галею вбиває Палажку. Трагедія відбувається на самім кінці вчасі ночи під Івана Купала. Як епізод згадане кохання Наталки з Денисом.

Треба признати, що обсада роль була вдачна, а ролі солідно вивчені. Через те гра йшла гладко, не було непевного вижидання. Таксамо і режисерія була добра, бо павзи не були задовгі.

Ролю заведеної в любови Палажки грала пані Міліна, що є дійсно інтеліґентною артисткою. Вправді її гра подекуди доходила до надто великого патосу, але артистка таки добре представила переходи зболілої душі заведеної в любови молодиці. Бували моменти, що публика переживала ці болі разом із артисткою.

Маруся, властиво пані Скоробогач, знаменито опанувала українську мову і тому не мала труднощів у своїй ролі безупину розлюбленої наївної сільської дівчини. Вона теж спонукувала публику спочувати її нещастю і тим виказала свій театральний талант.

П. Михайло Скоробогач, який звичайно грає комічні ролі, виказав тим разом талант у поважній ролі. Він добре віддав ролю парубка, за котрим пропадають сільські дівчата і витримав на висоті своєї гри у цій важкій ролі до трагічного кінця. Роля придурковатого парубка Левка була добре виведена п. Дубасом. Гра була натуральна, не слідно було змагань перемінити її на карикатуру. Через це була й інтересною.

Менші ролі були достроєні до цілости і не слідно було ніякого недомагання. Співи випали добре. Музичний супровід дописував. У гуртових ролях все йшло гладко, видко гра була добре підготована.

Публика в суботу подекуди не достроілася до штуки і збувала траґінчі місця сміхами, а де випадалоб хіба плакати. У неділю не слідно було таких випадків. Товариству „Дністер" належиться признання за такі вистави, бо це культурна робота. На ту тему говорив підчас павзи М. Малетич, голова Товариства. Переведено теж в часі перерви збірку на А. Ч. Хрест. Зібрано $57.

Р—р.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО СПРАВИ БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ

В „Свободі" з 13. березня б. р. пані Марія Демидчук відповідає під наг. „Старосвітська мати до тут роджених дітей" на завваги молодої тут родженої українки, які були поміщені в „Свободі" з дня 21. лютого б. р.

Подаю отсе до цеї справи й свої завваги:

„Старосвітська матір" каже: „...думаю, що частою причиною незгоди в родинах є таки матеріяльний недостаток, і ми українці є одні з тих найбідніших".

Чи справді ми українці тут в Америці є одні з найбідніших? Між живемо у вільному краю, де право для робітника українця є те саме, що й для інших; тай знання й здібність наша не є найнижчі. Тому не бачу причини зачисляти нас до найбідніших.

Не можу також погодитися з виводами „старосвітської матері", що недостаток родинний є причиною частих незгод вродинах.

Якщо в якій родині й є матеріяльний недостаток, то до цих невигод домових привикають також і діти. Хіба що дитина є якимсь виродком, якслід не вихована, що заводить на тлі недостатку (який не є з вини родичів!) неспокій в родині. Це буває, але винятково. Де є добре виховані діти, там вони на спілку з родичами стають до змагань за ліпші домові матеріяльні обставини.

Причин незгод між батьками і дітьми треба шукати деінде. Думаю, що вони є в невідповідному вихованню дітей заранія.

„Молода читачка" жалується на родичів у своїх заввагах, що не хочуть пускати своїх дітей на нічні забави...

На ці „жалі" вже були відповіди в „Свободі", навіть в саркастичнім тоні, як про „Мері", на яку різнородні автомобілеві труби трублять... Знов „старосвітська матір" глядить на це так: „Не лиш старосвітські родичі дивляться кривим оком на своїх дітей, особливо на дівчата, як вони вертають по півночі домів... є тут роджені родичі, в яких є діти, які також і то частіше покидають рідний дім".

Думаю, що це подано старосвітським матерям на розраду. Мовляв, не дуже турбуйтесь цим, що ваші донечки покидають рідний дім, бо є матері, які тут роджені й їхні діти також покидають свій рідний дім і то частіше від ваших.*

Допис про „Мері", як і цей про вказання інших матерей, не розвязують цеї важної проблеми.

Щодо нічних пізних забав, особливо там, де заходить небезпека для дітей, то до цеї справи байдужно ставитись не можна. Думаю, що тут треба вглянути в першу чергу в властиву причину лиха, а потім підшукати відповідний спосіб, бо це справдішне лихо хоч вчасти направити.

Тут хочу згадати про одну з головних причин, з яких, на мою думку, повстають ці всі проблеми, над якими батьки ломлять собі голови. У громадах, товариствах, народних домах, влаштовуються часто громадські чи товариські забави, з музикою, танцями та напитками. На таку забаву ідуть старші родичі й ведуть зі собою малі діти, бо, мовляв, ніяково лишати їх самих дома, а теж хай і діти трохи повеселяться. еЦ пів біди. Та вчасі забави одні „танцюють", другі „розмовляють", інші знова „розвеселюються", при чім забувають, що їхні дітоньки є приявні і від гурту до гурту прибігають, приглядаються, прислухуються. Як така ще молоденька людина, в своїй природно цікавій уяві „зарекордує" те все, що чула й бачила, то цього досить. Від цеї хвилини починає кільчитись те „зерно", кинене в її душу через неострогу родичів чи старших. Треба лиш часу, щоб воно принесло небажаний овоч. Згодом старші поважніють і стаються менше охочі до таких забав, зате їхні діти виростають в силу, а природний гін, піддержнаий давними „прикладами" старших, починає тепер робити своє.

Хоч ще вповні не доросла ця людина, то вона вже починає шукати нагоди, щоб здійснити свої довго плекані „мрії" й без застанови та вибору входить в товариство, яке густо-часто стає на услугах її бажань.

Родичі, особливо матері, починають тепер вдумуватися у можливі лихі наслідки і в побоюванню за долю своїх дітей починають давати їм свої завваги та перестороги, а то й заборони. Але це звичайно — запізно. І це на ніщо не придається, хіба, що лише більша прогалина повстає між родичами і дітьми. Тепер така доня чи синок сміло відповідають: А ви, як були молодші, то що робили, чи не те саме? Чомуж тепер нам забороняєте?

Зате інакше поводяться діти, які вже змалку були виховані примірно. Вони також йдуть (там чому і не малиб йти!) на забави чи танці, але ця молодь розуміє такі забави дещо інакше. Тому добирає собі відповідне товариство, поводиться всюди примірно, себе взаїмно шанує, хоронить, щоб своїм поступованням не нанести сорому та нещастя ні собі, ні своїм родичам. За такі діти родичі можуть бути — до певної міри — спокійні й для них злишними та й образливими являються упімнення або остороги. Для добре вихованої дитини вистарчає родинна щира, на життєвім досліді оперта батьківська порада.

Мабуть за такі „діти" писала й „молода читачка" в своїх заввагах, що родичі не хотять пускати їх на нічні забави, а не за такі, як ті „Мері", на яких трубки трублять.

Дальше згадує „старосвітська матір" за подані завваги „молодої читачки" щодо поживи. Як бачимо, то й на цім тлі є непорозуміння між родичами і дітьми. Та тут нема чого спорити, бо й тут родичі, особливо матері, повинні бути більше вирозумілими. Діти знають з школи та з читання книжок і газет про різні вітаміни, кальорії, тощо. І це все веде їх до пізнання, як ліпше відживлятись. Ми, старші, на вітамінах чи кальоріях не визнавались і ще й нині не так дуже на них визнаємось. Але з цего ще не виходить, щоб опрокидувати науку дітей, читання наукових чи яких там інших книжок, що є добрі й їх цікавлять. А таке буває і підписаний згадує про це, бо знає це з власних спостережень.

Про взаїмну любов „старосвітська матір" каже таке: „Погляньмо на наших старих матерей, вони працюють вдома, а кільки з них іде до нічної праці тільки на це, щоб їхня донечка не мусіла бідувати... погляньте на суконку тої мами, доня нераз встидається через те мами, але не думає, що мати вбирається бідно тому, щоби було за що вбрати доню модерно".

Коли говоримо про доню, яку вже треба модерно убирати, то під цим розуміємо, що доня є вже дорослою людиною. Мені здається, що не мудро робить ця мати, що йде на нічну працю для такої цілі й сама ще вдягається в невідповідну суконку, лише на те, щоби було защо вбрати доню модерно. Доросла доня може й повинна сама на себе заробити (а тепер є до того нагода!), щоби вбратися по модерному, хоч не без цього, щоб часами й мати не помогла. А мати не повинна вдягати себе аж в таку суконку, щоби доня мусіла її через те аж встидатися.

Відсутність молоді у наших українських організаціях також можна приписати вину в великій мірі родичам. Бо скажім собі правду, чи ми старались або стараємось защіпити зараня в наших дітях справжню любов та правдивий пошанівок до свого рідного, до своїх організацій? Чи ми подбали або дбаємо якслід, щоб наші діти присвоїли собі знання рідної української мови, гарних народних звичаїв та обичаїв?

Ми, якщо діти вже підростуть, тоді доперва знаходимо в них брак того, чого ми їм не дали, а повинні були дати заранія. А тепер робимо їм ще за це докори, себто хочемо грошей в такому банку, до якого ми не вкладали.

Ствердивши такий стан річей, нам не треба тратити надії, бо нема зла, щоб не можна його навести на добру дорогу. Тож і в цім ділі нам, родичам, не упадати на дусі, а треба взятись до праці й хоч і пізно, а таки підшукати відповідного способу, щоби зблизити до себе відсталих від нас дітей.

Памятаймо, що за виховання й характер наших дітей нам, як родичам, а особливо матерям, належиться признання або недовіря, бо не хто інший, а ми є тими першими учителями та виховниками своїх дітей і за це приходиться нам приймати одно або друге, та ще відповідати за тих дітей перед Богом та людьми.

Станьмо для наших дітей — якіб вони в нашім розумінню вже не були — щирими приятелями, дорадниками, а не родинними диктаторами. Тоді діти напевно нас полюблять, бо зрозуміють, що ми піклуємось їхнім життям та їхньою долею. Вони повернуться серцем до нас і тоді запанує згода в родинних домах. А на молодших дітей в дошкільному віці звертаймо особлившу увагу й ради їх добра та щастя не повторюймо хоч тепер тих промахів, про які тут згадуваю.

Йосиф Буката,
Елизабет, Н. Дж.

ЖАРТИ

Небезпечний прециденс.

Поляки видвигають безупинно претенсії до Львова. З цієї нагоди пригадують газети на таку подію:

Раз у часі мирової конференції після першої світової війни премієр Орляндо з Італії протестував перед президентом Вилсоном у справі міста Фіюме, положеного на побережжю Адрійського моря по стороні Югославії. Орляндо доводив, що це місто має переважаючу більшість італійців, отже воно повинно бути прилучене до Італії.

Вилсон прислухувався до аргументів Орляндa, потім несподівано сказав: „Сподіюся, що ви не використаєте цих аргументів до міста Ню Йорку, бо ми мусілиб віддати вам велику частину дільниці Менгетену".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні звичайні збори зістали згідно з ухвалою змінені на першу неділю в місяці, замісць у другу неділю. Тому просимо членів прийти на збори 1. квітня, в годині 12:30 сполудня, в Домі Відділів У. Н. С., 843 Н. Вестерн Еве. — За уряд: Г. Бобик, предс.; М. Фединський, кас.; В. Пилипів, секр.

БОСТОН, МАСС. — Квартальні збори Тов. ім. Ев. Коновальця, від. 238, відбудуться в неділю, 1. квітня, в галі укр. правосл. церкви, зараз по відправі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо будуть важні наради в справі наших жовнірів-героїв. Кожний член, коли має діти що ще не є членами У. Н. Союзу, повинен вписати на цих зборах. — За уряд: П. Мороз, гол.; Н. Давискиба, секр.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ТАРЗАН, ч. 1149. Комплікації.

Вийшовши на беріг, Тарзан видав окрик радости, що прийшов до рідного краю.

Тимчасом у краю Тарзана події йшли скоро до драматичного вершка.

Торвальд, удаючи Тарзана, покінчив летнище, на котрому літаки могли осідати з припасами для Гітлерового схоронища.

Один чорний, що вірив, що Торвальд це справді Тарзан, доніс Джейні, жінці Тарзана.

„Великий пан вернувся, але він сильно змінився". — „Поведи мене до нього негайно!" — сказала Джейн.